

Dissabte, 7 de gener de 2006

Ernest Benach

El valor de tenir valors

Vivim temps d'immediatesa, en què tota notícia d'actualitat esdevé fugaçment transcendent, en què una enquesta d'opinió (malgrat ser l'opinió un fet voluble i inestable) condiciona decisions polítiques de llarg abast, en què l'atenció s'atura en les anècdotes, i s'oblida el fons de les coses. Com venia a dir un antic conte oriental, mirem els fruits, discutim sobre ells, però ningú té cura de les arrels de l'arbre.

Podria aprofitar aquesta introducció per fer referència al procés de l'Estatut, que només avança quan escapa dels raonaments a curt termini; però vull aprofitar aquest article per anar més enllà, per parlar d'una qüestió de fons present d'una manera o una altra en els debats socials i polítics del nostre país: els valors.

Quina importància tenen els valors en una societat? ¿Patim una crisi de valors, com moltes veus assenyalen? ¿Recordem ara mateix tot el que va passar encara no fa un mes a França? ¿És aquesta suposada crisi una de les claus del debat sobre civisme a la ciutat de Barcelona? ¿Són un element fonamental en el repte de la immigració? ¿I en el d'estructurar un projecte de futur de la nostra nació? ¿Influeix en les polítiques d'infraestructures, d'habitatge, de serveis socials? I en el model educatiu?

Diferents preguntes que en podrien ser moltes més, i que ajuden a lligar el concepte amb els principals debats i reptes que l'agenda política catalana té ara mateix sobre la taula.

Amb crisi o sense, el cert és que el que tenim avui dia al nostre país és una diversitat plural de valors, fet que per si mateix no es pot considerar bo o dolent, sinó simplement complex. Cal recordar d'entrada, que el sistema de valors es construeix a l'escola, però també és fruit de la socialització, de l'entorn en què ens formem (família, amics, treball, mitjans de comunicació...) i, a llarg termini, de l'evolució d'aquest mateix entorn.

Per entendre el punt en què ens trobem, hem de tenir en compte que quan R. Inglehart començava a parlar de la puixança dels valors postmaterialistes arreu d'Europa, producte de la millora material derivada de l'Estat de benestar, aquí l'únic Estat del qual es debatia era el de la salut del dictador.

I que quan es mirava de desenvolupar a corre-cuita l'Estat de benestar al nostre país, Europa ja anava amb el pas canviat, limitant despesa pública, donant peu perquè un altre científic social, Ulrich Beck, adquirís renom advertint, entre d'altres riscos socials, sobre l'ascens de la por i la inseguretat lligades a l'individualisme creixent d'una societat cada cop més desprotegida.

A Catalunya, mentre miràvem de pair aquests processos amb poc temps, els darrers anys s'hi han afegit els efectes que sobre l'escala de valors han tingut els canvis educatius, la globalització, la revolució de les TIC, i una immigració massiva d'orígens molt diversos sobre la qual, a més, no podem actuar en no disposar de competències. És a dir, que els grans canvis en el sistema de valors, que a Europa han tingut lloc en 50 anys, nosaltres els hem concentrat en poc més de 20.

No és, doncs, estrany que el mateix Inglehart, al càrrec ara d'una enquesta mundial sobre valors, es referís l'any passat a l'Estat del qual formem part com un dels que havia experimentat canvis més importants, segons mostraven els seus resultats. I en destacava, especialment, el tall generacional, un dels més significatius del conjunt de l'estudi arreu del món.

Resultats lògics en un Estat que aplega generacions que han viscut sistemes educatius i socials radicalment diferents, des de les restes socials d'una dictadura i de la seva oposició, dels que han viscut una guerra i una dura postguerra, fins a d'altres que han nascut ja en democràcia, i ara, s'hi sumen milions d'immigrants arribats amb una cultura i una escala de valors pròpia, més les noves generacions que van naixent ja no amb un pa sinó amb un mòbil sota el braç.

Diuen que la realitat és tossuda, i la nostra ens recorda que som un país plural, segurament més que mai en la nostra història. També en el terreny dels valors. I és de la pròpia història que els que formem part de la nació catalana hem après que es poden imposar moltes coses, però no pas els sentiments, ni els valors en aquells que ja els tenen configurats.

Però també és cert que tota societat, per garantir cohesió i convivència, ha d'establir una xarxa de valors comuna, com ha apuntat també en alguna ocasió, des d'un vessant humanista, el president Rigol. El problema rau a trobar aquests valors mínims comuns, que no xoquin amb les tradicions i conviccions d'alguns ciutadans. Cal, doncs, aquest debat, cal teixir aquesta xarxa, ara plena de forats. Això vol dir no defugir de preguntes i reflexions feixugues però necessàries, afrontar d'una vegada amb claredat les qüestions de la immigració, de la nostra identitat, confrontar les opinions amb els valors.

I també reivindicar amb el gest i la paraula aquells valors socials que considerem necessaris per avançar cap a un país millor. N'hi ha molts, però jo vull reivindicar-ne alguns: pau, llibertat, civisme, participació i compromís social, assumptió dels drets i els deures de ciutadania i de les responsabilitats socials de cada persona, solidaritat i cooperació amb els desfavorits, respecte a la pluralitat d'identitats, progrés, sostenibilitat, i les tan desprestigiades, disciplina i autoexigència. En aquest paper, són paraules. En el dia a dia de cadascú de nosaltres, han d'esdevenir fets. En l'àmbit col·lectiu, més enllà de l'Estatut, estem davant una urgència històrica.

(Publicat al diari *Avui*)